

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *A Angyalföld nyomortanyáin*

Forrás:

Pesti Hírlap

Bn

(Hely)

1924. 7. 10.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

"1924"

Személy

Hely

Az Angyalföld nyomortanyáin.

Éjszakai razzian a gyermekrendőrséggel.

Az első benyomásunk, amikor az Angyalföld nyomortanyái feltáruznak előttünk, hogy amit látunk, nem is valóság, hanem egy természet fantáziája szinpad rendező elementáris hatású, megrázó munkája. Az embernek a torkában kalapál a szive és valami ellenállhatatlan vágyat érez, hogy segítségért kiáltson, világga kiáltsa, hogy itt, néhány utcajárásnyira a főváros szívéből, a nagy, fényes kávéházaktól, dús üzletektől és palotáktól, több ezer emberpária szinlődik a legszörnyűbb fizikai állapotban, rongyokban, piszokban, beteg, éhesen, örökös élet-halálharcban a nyomor legkérelhetetlenebb ellenségével: a tüdővésszel, magárahagyatottságában, minden reményétől megfosztva annak a lehetőségnek, hogy valaha ismét emberi életet élhessen.

A Geguss Dániel rendőrfőtanácsos vezetése alatt az Angyalföld nyomortanyáira razziaira induló gyermekrendőrség detektívjeinek útja a kies Madarász-telepen vezet keresztül. Csupa apró, virágos ház. Mind-egyik lakóinak jólétéről tanuskodik. Itt, a bokáig érő tripoliszi homokban még gondtalan gyermekek játszadoznak és néhány lépéssel odébb, mintha gonosz varázslat játszana velünk, már elibénk tárul a főváros legnyomorúságosabb negyede, az új Tripolisz, a melyet a rendőrök „dühöngő telepek” neveznek. A disznóalak hosszú sikátora előtt, kikötött, legelésző kecskék között, ványadt testű, vézna, félmeztelen gyermekek százainak rivalgása közben jutunk el ide. A Szekszárdi-uti rendőrszoba felügyelője felvilágosít, hogy az Angyalföldnek ezt a részét azért nevezték el a dühöngők telepének, mert ez a városrész nemrég még tele volt tolvajokkal, betörőkkel és veszedelmes utonállókkal. Hosszu ideig tartó kemény munkára volt szükség, amíg ezektől az emberektől ezt a környeket meg lehetett tisztítani.

Az új Tripoliszba vezető út elején bizarr látvány tárul elénk. Egy kocsmá előtt egylovas fogat áll, a melyben egy gyermekóriás ül. A valóságos monstrum má fejlődött testen óriási fej, élénken pislogó kis szemekkel. Karjainak és lábszárainak vastagsága a leg-hatalmasabb erőjü birkozókéra emlékeztet. Ez a gyermek, akinek testsulya 131 kiló, mindössze 12 éves. Egy Kovács nevű kocsmáros fia. Az óriásgyermek egy darabig félénken bámulja a mellette elvonuló

razziát, azután szeptegve int a kocsisnak, és a kocsi elé fogott ló némi ösztökélés után nekiindul súlyos terhével a poros országútnak. Mozitlábos gyerekek szaladnak a kocsi után.

„A dühöngő-telep” lakói.

A „dühöngő-telep”-re érünk.

Hangos gyereksírás üti meg a fülünket. Ez a legintenzívebb, legkirívóbb hangja ennek az egész nagy orchesternek, amely ezen a környéken, mint a reménytelen élet fájdalom szírcnabugása, markol a szívünkbe. Valósággal hemzsegnek a gyerekek az utcán. Amerre a szem lát, mindenütt gyerek. Es valamennyi meztelen, valamennyi éhes, valamennyinek a szemében ül a tüdővész. *Egy generáció pusztul el itt, szülői felügyelet nélkül, az utca piszkában, az állati színvonatra süllyedt élet fertőjében.*

Késő este van már. Itt-ott lámpavilág pislog ki az ablakokon. Olyan komor és vigasztalan a fénye, mint azoknak az embereknek az élete, akiknek világít. Egy megdöbbenően lerongyolt, meggömbült hátú, töpörödött asszony ugrik elénk. Felismeri a rendőrfőtanácsost. Kezet akar csókolni neki, de a főtanácsos barátságosan kitér előle.

— Nagybeteg az uram. Itt vagyok négy kis gyermekkel. Ehen halunk; mit csináljunk? — sivitja sirásba fuladva.

A rendőrfőtanácsos berendeli szombatira a gyermekrendőrségre. Segélyt kap és ha lehet, elküldik a gyerekeket. Egy másik asszony is lohol már ekkor felénk. Csaknem lélekszakadva fut Geguss felé. Nagyon siet, el akarja intézni a dolgát, mielőtt a dühöngő-telepen megtudják, hogy itt a rendőrfőtanácsos, mert akkor ugy megrohanják, hogy alig lehet többé hozzáférközni.

Egy detektív feltárja előttünk egy szoba ajtaját. *Az ágy előtt eleven csontváz fekszik, aki nyomokban siránközni kezd:*

— Én vagyok a Putzingerné, — főtanácsos ur. — Nézze, se kezem, se lábam.

Felnyújtja a két kezét, amelyet görcsökbe nyomorított a reuma.

— Ot gyermekem van, négy éve fekszem ágyban. Nincs gyógyszerem és nyaralni ment a tőleporvos. — Hisztérikus sopánkodással törnek elő a szavak az ajkán.

Egy öreg, összeaszott asszony botorkál előttünk. Özvegy Szücs Lajosné. Zokogásra fakad és leborul Geguss előtt:

— Az Istenért, vigyék el a gyermekeimet. *A férjem elégett, belécsott a tűzbe, most mit csináljak a hat apró gyerekkel?*

Studeniczki Julia, egy 12 éves kis szőke leány, kezét csókol a főtanácsosnak. Most jött haza Hollandiából. Kitűnően beszél hollandul. Azt mondja, hogy szeretne megint visszamenni.

— Majd megpróbálom elintézni, gyermekem, — válaszolja a főtanácsos és megsimogatja a leánykát, aki felsír a boldogságtól és a kötényébe temetve az arcát, eltűnik a köröttünk egyre sűrűbbé váló sokaságban.

X. pavillon, 176. szám.

A X. pavillon 176. számú szobájába lépünk. Néhány rongydarabon egy öregasszony fekszik az ágyban. Hat év óta nem tud lábáraállni. Egy perc mulva már tisztában vagyunk itt is a helyzettel. Az ura részeges, brutális, nyomorék ember. Handlő és verklis. A havi segélyért a gyerekeknek kell elmenniök, mert a verklis minden pénzt eliszik, ami a kezél közé kerül. Emellett durván is bánik a családjával. Az ágyban fekvő enberrones főleg azért rimánködik, mert *nincsen morfiuma és borzasztóak a fájdalmai.*

A főtanácsos berendeli magához a legnagyobb gyereket, egy 12 éves leányt, hogy segélyt adjon neki, egyben intézkedik, hogy a verklis vezessék eléje, hogy megfenyítse.

Nizza és Monte-Carló primása.

Érdekes ember „lakásába” lépünk ezután. A 20 év előtti idők egyik híres cigányprimását, *Vincze Károlyt* látogatjuk meg. Tíz gyermekével él egy nyomorúságos kis szobában a világfürdők egykor oly népszerű primása. Valamikor Nizza, Montecarlo és a külföld más nagy, előkelő helyei visszhangzottak a nevéből. Ma az Angyalföld nyomortanyájának lakója. A falakon fényképek. A mult fájdalmas emlékei. Az összeroppanó testű, beteg cigány, akkor még déceg flautember volt. Most kocsmáról-kocsmára járna a külvárosban, ha vonóia volna. Mert csak hegedűje van.

Ott lóg a falon. Alatta az összetört vonó. Összetörött, mint a gazdájának az élete. A cigánycsalád valamennyi tagja, a gyerekek is, franciául beszélnek. Magyarul alig tudnak. Geguss főtanácsos megígéri, hogy majd szerez vonót neki.

Az ajtó előtt ekkor már akkora a csödület, hogy alig tudjuk az utunkat folytatni. Száz torok ostromol bennünket egyszerre, rimánkodva, jajgatva, egyik a másikat tulkiabálva.

— Az Istenért, vigyék el a gyermekeimet! — Vigyék el a gyermekeimet!

Ralbach Imréné hét apró gyerekével tör utat magának a főtanácsos elé. Mind a hét gyerek tudóvész. Az egyik néhány nappal ezelőtt lugkövet ivott.

— Az uram! — kiabálja — nagyon beteg, hogyan tudna hét gyereknek eleget keresni!

Tovább perog a film ...

A nyomor, gond és fájdalom legsötétebb filmje tovább perog:

Gaidus Károly kőműves, egy hatalmas, tagbaszakadt ember. Évek óta betegen fekszik otthon. A háború alatt rokkant meg. Négy gyereke van. A két kenyérkereső fia börtönben. Az apát és anyát egy 12 éves kis leánya tartja el, aki egy gyárban dolgozik. A kis Horváth Annus ott áll mellettünk maszatosan, piszkosan. Vézna, beesett mellű leánya.

— Egy rántott levest se tudok napokon keresztül főzni — siránkozik az asszony. — Ez a szegény kislány is belepusztul.

Az egyik házban, egy félreeső helyen, valami emberlakta lyukra akadunk. A szoba felett mosókonyha van. A víz becsurog a szobába. A föld hepehupás, nedves. Klement Józsefné lakik ebben a borzajmas zúgban, amely valamikor szintén mosókonyha volt. Az asszony az urával egy ágyvázon alszik, a két gyerek, egy 12 éves fiú és egy 13 éves leány a földön.

— Négy éve lakom itt! — siránkozik az asszony. — Tönkremegyünk valamennyien és ezért a nyomoruságis lyukért 70.000 koronát fizetünk negyedenként. Itt lettem tudóbetegek. En is, az uram is, a gyerekek is. A kis fiam gyárba jár. Egészen összeégette a mellét. Nézzék, — állítja elénk az értelmes arcu, rokonszenves fiúcskát — milyen sovány, milyen nyomorult szegényke és már dolgoznia kell, csoládót kell eltartania, pedig milyen kitűnő tanuló volt. Itt a kislányom. Ha legalább ezt ellehetne vajahová helyezni — folytatja rimánkodó hangon — és egy meglepően szép szőke leánykára mutat, aki rongyokba burkolva áll a szoba ajtajában.

Stubnicek Jánosné hetedmagával él egy szobában, amelynél nyomoruságosabb zugot emberi szem talán még sohasem látott. A szobában mosnak és tergetnek. Valamennyien tudóbetegek. A földön egy öregasszony fetreng. Valóságos emberroncs. Évek óta beteg.

Egy Curmill Józsefné nevű asszony valósággal odaroskad a főtanácsos elé:

— Öt hét előtt tettem el az uramat, — mondja zokogásba fulladva — tessék megnézni ezt az öt gyereket. Csupa csont valamennyi. Az Isten szerelméért csináljanak velük valamit.

Egy kis leánya áll elénk:

— Öten vagyunk nagyságos ur, apátlan, anyátlan árva. Mit csináljunk?

Egy rendőr felvilágosít bennünket, hogy ezeknek a gyermekeknek van apjuk, de börtönben ül. Börtönben ül a család legidősebb tagja, egy 17 éves fiú is. Az anyjuk nemrég halt meg. Egy másik kislány, alig több 13 évesnél, tíz testvérét tartja el egyedül. Ő a család legidősebb tagja.

Pell Jánosnének öt gyermeke van. Az egyik a múlt héten lugkövet ivott.

Kétozer gyermek él a nyomortanyákon.

Minden szobába bemegyünk. Mindenkiel beszélünk. A detektívek szorgalmasan jegyzik azoknak a neveit, akiket a főtanácsos magához rendelt, hogy segélyt adjon nekik, vagy hogy egy-két gyermekük elhelyezéséről gondoskodják. Az angyalföldi nyomortanyák életének megrázóbbnál megrázóbb képei tárulnak fel előttünk. Körülbelül kétezer gyermek és több száz, tulnyomó részben munkaképtelen férfi és asszony él itt emberhez méltatlan életet és vivő híhetetlen harcot a mindennapi betevő falatért. A gyermekek százai fekszenek le itt esténként anélkül, hogy napközben egy falat kenyeret ennének.

— Es mákor már nagyon éhesek — magyarázza a mellettünk haladó rendőrfelügyelő — elmennek lopni és holdulni. Mit csináljanak?

Baptista-gyülekezet az éjszakában.

Szóttalanul haladunk tovább a sötétségben. A kemény rendőrszíveket is láthatólag megviselte ez a kétórás barangolás az emberi nyomoruság legsötétebb mélységében. A messzi távolban, ahol a csillagos ég összelelekezik a látóhatárral, apró fénypontok vibrálnak; az ott Budapest; az pedig a csatorna itt, amelyben azonban szintén emberek élnek. A nagy csendben, amely ránkborul, hirtelen látgy, de önrzertes férfihangot hallunk:

— Aki a felebarátját nem becsüli, Isten akarata ellen cselekszik.

Az egyik tornácos ház előtt csodálatos kép tárul elénk. Egy szőke fiatalember áll a tornáccon. Előtte egy kis asztalkán petróleumlámpa pislog. A lámpa körül kitért könyvek. A tornác előtt összehordott székeken asszonyok és gyerekek ülnek és átszellemült arccal hallgatják a fiatalembert, aki Istenről beszél nekik és a felebarátai szeretetről, arról, hogy mindenkinek kötelessége segíteni azon, aki bajba jut ... Baptista gyülekezet. A szónok egy szabósegéd.

„Kenyeret viszek a gyerekeknek!”

Folytatjuk utunkat. Néhány perc múlva a dühöngő telep eltűnik mögöttünk az éjszakában. Közel a Váci-uthoz, egy kis vézna fiúcskával találkozunk. Tömött hátizsákot cipel. Jó estét kíván és kíváncsian tekint ránk. Megkérdelem, hová megy?

— Haza a telepre, sietek a prédikációra.

— Honnan jössz?

— A gyárból!

— Mi van a zsákodban?

— Kenyeret viszek a gyerekeknek.

A tízenkét éves kis gyárimunkás éjjel 10 órakor megy haza, siet a prédikációra, ahol azt tanítják, hogy mindenkinek kötelessége segíteni azon, aki bajba jutott és kenyeret visz a gyerekeknek.

Látom, hogy az öreg marcona rendőr, aki mellett botorkál a sötétségben, egy könnyet töröl ki a szeméből ...

Gy. I.